

Asia: VN/35745/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle opintoetuslaiksi ja eräksi muiksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksen yleiset tavoitteet

Suomen Kansanopistoyhdistys pitää opintotuen kokonaisuudistuksen tavoitteita pääosin kannatettavina. On tärkeää turvata opiskeluaikainen toimeentulo ja vahvistaa opiskelun mahdollisuuksia eri elämäntilanteissa. Kansanopistoyhdistys katsoo kuitenkin, että esityksessä voitaisiin käsitellä selkeämmin koulutuspoliittisia tavoitteita suhteessa opintoetuksia koskevaan säädösperustaan. Näitä ovat esimerkiksi koulutustason nostaminen, jatkuvan oppimisen mahdollistaminen ja nuorten koulutuspolun sujuvuus.

Kansanopistot ovat vapaan sivistystyön oppilaitoksina osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Kansanopistoissa järjestetään pitkäkestoisia ja tavoitteellisia opintoja, joissa opiskelijat voivat vahvistaa osaamistaan, hankkia jatko-opintovalmiuksia sekä suorittaa esimerkiksi korkeakouluopintoihin valmentavia opintoja. Kansanopistot toimivat monille opiskelijoille tärkeänä väylänä jatko-opintoihin ja takaisin koulutuspolulle.

Kansanopistoilla on myös merkittävä rooli oppivelvollisuuden suorittamisessa. Oppivelvollisille suunnattu Opistovuosi-koulutus on osa oppivelvollisuusjärjestelmää, ja siitä säädetään myös oppivelvollisuuslaissa. Lisäksi kansanopistot järjestävät ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta sekä tutkintokoulutukseen valmentavaa TUVa-koulutusta.

Kansanopistot tarjoavat yhteisöllistä sisäoppilaitosmuotoista opiskelua ja tukevat erityisesti opiskelijoita, jotka tarvitsevat vahvistusta opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai jatko-opintovalmiuksiin. Erityisen tärkeä rooli kansanopistoilla on oppivelvollisuuden nivelvaiheessa sekä opiskelijoiden tukemisessa takaisin koulutuspolulle. Pidämme tärkeänä, ettei uudistus heikennä kansanopisto-opiskelijoiden asemaa suhteessa muihin koulutusmuotoihin.

2. Opintorahan, asumislisän ja opintolainan valtiontakauksen myöntäminen ja määrät

Kansanopistoyhdistys pitää hyvänä, että edelleen kansanopistojen pitkäkestoiset vapaan sivistystyön koulutukset on määritelty koulutuksiksi, joiden perusteella opintotukea voidaan myöntää.

Pidämme myönteisenä opintorahan sitomista edelleen kansaneläkeindeksiin ja vanhempien tulojen kytkemistä palkkakertoimeen. Kansanopistoyhdistys katsoo, että myös asumislisä tulisi sitoa indeksiin, koska asumiskulut ovat merkittävä osa opiskelijan elinkustannuksista.

Kansanopistoyhdistys haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kansanopistojen asuntoloissa asuvien vapaan sivistystyön opiskelijoiden asumislisän määrää ei ole tarkistettu vuoden 2006 jälkeen. Yhdistys katsoo, että kansanopistojen asuntoloissa asuvien opiskelijoiden asumislisän taso tulee päivittää ja sitoa indeksiin.

3. Opintotukeen oikeuttavat opinnot ja tukiaika muissa kuin korkeakouluopinnoissa

Kansanopistoyhdistys pitää tärkeänä, että kansanopistoissa järjestetty vapaan sivistystyön koulutus säilyy opintotukeen oikeuttavana koulutuksena.

Kansanopistoyhdistys pitää erittäin tärkeänä, että esityksen 11 §:ssä säilyy nykyinen mahdollisuus opintotukeen myös vapaan sivistystyön lain mukaisessa kansanopistokoulutuksessa. Pykälä on kansanopistojen kannalta keskeinen, sillä suuri osa pitkäkestoista ja tavoitteellisista kansanopisto-opinnoista perustuu juuri tähän sääntelyyn. On tärkeää, että päätoimisuuden kriteerit säilyvät vapaan sivistystyön koulutuksen erityispiirteet huomioivina eikä sääntelyä kiristetä tavalla, joka heikentäisi opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua kansanopisto-opintoihin. Yhdistys pitää hyvänä opintojen laajuuden määrittelyä §11.

Eryistä huomiota tulee kiinnittää Opistovuosi oppivelvollisille -koulutukseen. Opistovuosi on osa oppivelvollisuuden suorittamista ja tärkeä nivelvaiheen koulutus nuorille, jotka tarvitsevat aikaa oman opintopolkunsu löytämiseen, opiskelutaitojen vahvistamiseen tai yksilöllistä tukea ennen siirtymistä toisen asteen opintoihin.

Kansanopistoyhdistys pitää tärkeänä, että lain perusteluissa todetaan yksiselitteisesti, ettei Opistovuosi oppivelvollisille -koulutus kuluta oppivelvollisuusopintojen jälkeistä 52 kuukauden enimmäistukiaikaa.

Lisäksi harkinnanvaraisen tukiajan pidennyksen tulee olla riittävän joustava opiskelijoille, joiden opintopolku on yksilöllisistä syistä pidempi.

4. Opintotukeen oikeuttavat opinnot ja tukiaika korkeakouluopinnoissa

Kansanopistot toimivat monille opiskelijoille väylänä korkeakouluopintoihin esimerkiksi avoimen yliopiston opintojen kautta.

Kansanopistoyhdistys ehdottaa lisäksi, että jatkovalmistelussa selvitetään mahdollisuuksia vahvistaa pitkäkestoisten ja tavoitteellisten kansanopisto-opintojen näkyvyyttä ja tunnistettavuutta Opintopolku-palvelussa. Tämä tukisi opiskelijoiden osaamisen tunnistamista, jatko-opintoihin hakeutumista ja opintopolkujen sujuvuutta.

5. Huoltajakorotus

-

6. Oppivelvollisen erityinen asumislisä ja koulumatkatuki

Kansanopistoyhdistys pitää myönteisenä, että esityksessä ehdotetaan oppivelvollisille koulumatkatukea viikonloppumatkoihin. Tämä on kansanopistojen kannalta tärkeä uudistus, sillä oppivelvolliset opiskelijat asuvat usein viikot kansanopiston asuntolassa ja matkustavat viikonlopuiksi kotiin.

Kansanopistoyhdistys kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että ehdotetun koulumatkatukilain 1 §:n mukaan koulumatkatukea myönnettäisiin aikuisille tarkoitetun perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoille, mutta säännös ei tunnista kansanopistojen vapaan sivistystyönä järjestettävää Opistovuosi oppivelvollisille -koulutusta.

Opistovuosi oppivelvollisille -koulutus on osa oppivelvollisuuden suorittamista ja siitä säädetään oppivelvollisuuslaissa. Kansanopistoyhdistys pitää välttämättömänä, että myös kansanopistojen oppivelvollisille suunnatut vapaan sivistystyön koulutukset huomioidaan koulumatkatukea koskevassa sääntelyssä yhdenvertaisesti muiden oppivelvollisuuskoulutusten kanssa.

7. Opintolainan myöntäminen ja valtioneuvoston takaus

-

8. Luottolaitoksen velvollisuudet ja opintolainan takaisinmaksun vaatiminen

-

9. Korkeavastuu

-

10. Opintolainahyvitys

-

11. Takausvastuulain ja sen perintä

-

12. Muut liitelait

-

13. Esityksen vaikutusarviot

-

14. Muita huomioita

-

Pantsar Tytti
Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry